

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ก. บทบาทของความร่วมมือทางทหาร

สภาพทางยุทธศาสตร์และการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียอาคเนย์ ปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากในระยะก่อน ๆ มาก ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การลดบทบาทที่เคยเข้ามายุ่งเกี่ยวโดยตรงของสหรัฐฯ โดยเปลี่ยนไปเป็นการสร้างแนวร่วมและเสริมบทบาทขององค์การสหประชาชาติมากยิ่งขึ้น สนับสนุนการผลักดันให้ญี่ปุ่นเข้ามารับภาระในภูมิภาค ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและยุทธศาสตร์ในภูมิภาคนี้ ในขณะที่ภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ลดลงอันเนื่องมาจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ทำให้สถานการณ์ทางยุทธศาสตร์โลกเปลี่ยนไป ซึ่งเป็นผลกระทบต่อประเทศไทยโดยตรงอีกด้วย

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นประเทศเล็กที่กำลังพัฒนา เราไม่สามารถทุ่มเททรัพยากรของชาติเพื่อการจัดให้มีกองทัพประจำการขนาดใหญ่เกินขีดความสามารถที่แท้จริงได้ ดังนั้นในการต่อสู้กับข้าศึกจากนอกประเทศที่มีอำนาจกำลังรบเหนือกว่าฝ่ายเรามากจึงจำเป็นต้องอาศัยมิตรประเทศซึ่งมีผลประโยชน์ของชาติหรืออุดมการณ์ทางการเมืองสอดคล้องกันเพื่อช่วยเหลือ ซึ่งไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นการช่วยเหลือด้วยกำลังทหารเสมอไป แต่อาจหมายถึง การสนับสนุนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ การสนับสนุนทางด้านเศรษฐกิจ การสนับสนุนด้านขวัญและกำลังใจหรือการช่วยเหลือทางด้านยุทธโธปกรณ์ ประเทศไทยมีข้อตกลงกับสหรัฐฯ ในเรื่องการป้องกันร่วมกันดังนี้

- สนธิสัญญากรุงมะนิลา (Manila Pact)
- แถลงการณ์ร่วม ธันด-รัสค์ (Thanat-Rusk Joint Communique)
- บันทึกความเข้าใจ (MOU - Memorandum of Understanding) ว่าด้วยการ

ส่งกำลังบำรุงร่วมไทย-สหรัฐฯ ลงวันที่ 3 ตุลาคม 2528 ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งคลังสะสมยุทธโธปกรณ์สำรองสงคราม (War reserve stock pile) ขึ้นในประเทศ

สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียน กองทัพไทยได้ดำเนินการกระชับความสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยเฉพาะในระดับผู้บังคับบัญชาของแต่ละกองทัพ ได้มีการพบปะ เยี่ยมเยียนกันอยู่เสมอ นอกจากนี้ในกลุ่มประเทศอินโดจีนรวมทั้งพม่าและจีน ซึ่งถือเป็นเพื่อนบ้าน การเคลื่อนไหวเพื่อที่จะสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเช่นนี้ กองทัพได้ทำมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความตึงเครียดและความขัดแย้งที่จะตามมาในอนาคตนั่นเอง

ข. สรุปผลการวิจัย

1. ประวัติผู้ตอบแบบสอบถาม

ได้แบ่งกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อง่ายในการเปรียบเทียบ

กลุ่มที่ 1 เป็นนายทหารนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบก อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31 - 35 ปี รับราชการมาแล้วระหว่าง 5 - 10 ปี เคยร่วมการฝึกคอบร้าโกลด์ร้อยละ 40 เกือบทั้งหมดมีชั้นยศพันตรี แสดงว่าทุกคนผ่านการเป็นนายทหารคุมกำลังระดับผู้บังคับหมวดและผู้บังคับกองร้อย รวมทั้งเคยดำรงตำแหน่งนายทหารฝ่ายอำนวยการระดับกองพันและกรมมาแล้วทั้งสิ้น การศึกษาสำเร็จปริญญาตรีทางวิทยาศาสตร์ วท.บ. (ทบ.) จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ามาแล้วทุกนาย ยังคงเหลือเวลารับราชการในกองทัพอีกประมาณ 25 - 30 ปี ภูมิลำเนาส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันออก และนับถือศาสนาพุทธ

กลุ่มที่ 2 คือนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเสนาธิการทหารบกมาแล้วทุกคน ทุกคนมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้ว 16 - 20 ปี และมีอายุระหว่าง 41 - 45 ปี ร้อยละ 88 เคยฝึกคอบร้าโกลด์มาแล้วทั้งสิ้น จึงสามารถตอบปัญหาและเสนอข้อคิดเห็นได้ค่อนข้างสมบูรณ์ มีชั้นยศระหว่างพันตรีถึงพันเอก โดยเฉพาะพันเอกมีถึงร้อยละ 56 บุคคลระดับนี้ผ่านประสบการณ์การทำงานมาหลายด้าน เคยเป็นทั้งผู้บังคับหน่วยและฝ่ายอำนวยการในระดับกองทัพ เคยผ่านการปฏิบัติงานในสนามทั้งงานปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ งานสนามชายแดนกับกองกำลังต่างชาติ จึงมีประสบการณ์ที่สามารถตอบแบบสอบถามได้เป็นอย่างดี

2. สรุปผลจากทัศนคติของนายทหาร

2.1 ทัศนคติด้านการทหารของสหรัฐฯ ต่อประเทศไทย สหรัฐฯ ได้ให้ความสำคัญบ้างไม่ถึงกับทอดทิ้งภูมิภาคนี้หรือไม่ให้ความสนใจเลย

2.2 สหรัฐฯ บิดฐานทัพของตนเองที่เคยตั้งในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ลงเนื่องจากหมดความจำเป็น ประกอบกับประสบปัญหางบประมาณอันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศของสหรัฐฯ

2.3 เพื่อผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในเอเชียแปซิฟิก สหรัฐฯ ยังคงดำรงความสัมพันธ์ต่อประเทศในภูมิภาคเหมือนเดิม และมีแนวโน้มลดลงทั้งนี้เพราะผลประโยชน์ทางการเมืองของสหรัฐฯ ได้เปลี่ยนไปยังภูมิภาคอื่น

2.4 สหรัฐฯ พยายามผลักดันให้ญี่ปุ่น เข้ามามีบทบาททางด้านความมั่นคงยิ่งขึ้นและมีความเห็นว่าเป็นภาระรับผิดชอบร่วมกันทั้งสหรัฐฯ และญี่ปุ่น เพราะทั้งสองประเทศมีศักยภาพสูงพอที่จะเป็นหลักค้ำประกันสันติภาพ ในภูมิภาคนี้ได้

2.5 จากสภาวะสูญญากาศทางอำนาจภายหลังจากสหรัฐฯ ถอนกำลังออกจากภูมิภาคกองทัพไทยควรลดกำลังพลลง เพื่อนำงบประมาณไปจัดซื้อยุทธโศปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ในกองทัพ และต้องพัฒนากองทัพในสัดส่วนที่เหมาะสมกับสภาวะการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ

2.6 แนวความคิดของกองทัพไทยต่อการล่มสลายของตุลย์อำนาจหลัก ประเทศไทยไม่ควรผูกพันกับประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นพิเศษ ขณะเดียวกันให้มีการสร้างความสัมพันธ์กับประเทศในภูมิภาคนี้โดยต่อเนื่องและแน่นแฟ้น

2.7 ในขณะที่มีการเรียกร้องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ในมหาสมุทรแปซิฟิก สหรัฐฯ น่าจะรับเป็นคนกลางเจรจาประนีประนอม เพราะจะกระทบกระเทือนต่อเส้นทางเดินเรือหลักของโลก ดังนั้น สหรัฐฯ คงไม่ยอมให้เกิดเหตุแห่งความขัดแย้งนี้ถึงขั้นใช้กำลัง จึงมั่นใจว่า สหรัฐฯ จะไม่ละทิ้งภูมิภาคนี้

2.8 สหรัฐฯ คงจะต้องลดบทบาทในการแทรกแซงทางทหารกับต่างประเทศลงแต่ยังคงปฏิบัติตามพันธกรณีแม้ว่าจะถูกรัฐสภาควบคุมมากขึ้น ระดับความร่วมมือตามพันธกรณีอาจมีการแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของโลก

2.9 การสะสมอาวุธของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคสามารถใช้เป็นอำนาจต่อรองระหว่างประเทศได้และเพื่อความคุ้มครองสถานภาพทางเศรษฐกิจของตน นอกจากนี้การที่สหรัฐฯ ปลดปล่อยให้ภูมิภาคนี้สะสมอาวุธ จนเกิดการขัดแย้งจะเป็น โอกาสที่สหรัฐฯ จะ ได้กลับเข้าไปมีอิทธิพลอีก นอกจากนี้สหรัฐฯ ยัง ได้ขยายตลาดอาวุธของตนอันเนื่องมาจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจภายในของสหรัฐฯ และอาวุธที่เหลือใช้เนื่องจากการปรับลดกำลัง

2.10 สหรัฐฯ ยังคงยึดมั่นต่อแถลงการณ์ที่ทำไว้กับมิตรประเทศแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามสถานการณ์ของโลกนอกจากนั้น สหรัฐฯ ยัง ให้ความสนใจในด้านสิทธิมนุษยชน และ สภาวะแวดล้อม รวมทั้งความเป็นประชาธิปไตย ของแต่ละประเทศด้วย

2.11 การประกาศหลักการนิกสัน ชาวอเมริกันมีความรู้สึกเฉยๆ และไม่อยากเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของประเทศอื่น หากเกิดเหตุการณ์ในเอเชีย สหรัฐฯ คง ได้แต่เฝ้ามอง

2.12 สหรัฐฯ ไม่สามารถกำหนดทิศทางของกองทัพไทยได้ แม้ว่าในส่วนลึกสหรัฐฯ ต้องการจะทำ

2.13 สหรัฐฯ จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันกับกลุ่มประเทศในภูมิภาคนี้ โดย แสวงประโยชน์ในรูปแบบใหม่ ๆ มากขึ้น

2.14 ไม่เห็นด้วยกับการคงกำลังทหารสหรัฐฯ ในภูมิภาค ยิ่งสหรัฐฯ อยู่ในภูมิภาคจะ ยิ่งประสบปัญหาแบ่งฝักแบ่งฝ่ายมากขึ้น

2.15 สหรัฐฯ ยังคงมองประเทศไทยเป็นพันธมิตรหมายเลขหนึ่งและให้ความมั่นใจว่าไทยจะไม่ถูกทอดทิ้ง ให้ต้องเผชิญกับการคุกคามอย่างโดดเดี่ยว

2.16 การฝึกคอบร้า โกลด์ สหรัฐฯ ได้นำยุทธวิธีกรณหลายชนิดมา่วมในการฝึกเพื่อ แสดงแสนยานุภาพ และเพื่อหวังผลว่ากองทัพไทยจะสั่งซื้ออาวุธดังกล่าว เนื่องจากสหรัฐฯ มีแผนจะ ลดกำลังในอนาคต

2.17 สหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับการฝึกมาก ในขณะเดียวกัน ก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาล

2.18 ไม่มั่นใจว่าสหรัฐฯ จะนำเอาแสนยานุภาพของตนมาคุ้มครองพันธมิตรเล็ก ๆ อย่างประเทศไทย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ด้วย

2.19 การฝึกคอบร้า โกลด์สหรัฐฯ ต้องการทดสอบแผนการปฏิบัติของตนเป็นอย่างมากไม่ว่าแผนการเคลื่อนย้าย หรือแผนอื่นๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยพื้นที่ปฏิบัติการของกำลังพลของตน

2.20 การที่สหรัฐฯ เลือกลงมาฝึกในประเทศไทย เป็นเพราะความเป็นมิตรของคนไทยและสภาพภูมิประเทศเหมาะแก่การฝึก

2.21 สหรัฐฯ ยังให้ความสนใจในการตั้งฐานทัพของตนในภูมิภาคนี้ แม้ว่าไม่ใช่โตเหมือนสมัยก่อน

2.22 โอกาสที่สหรัฐฯ จะยกกำลังทหาร เข้ามาช่วยเหลือประเทศไทยในสถานการณ์ปัจจุบันมีความเป็นไปได้น้อยมาก เนื่องจากผลประโยชน์ของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ลดลงไปเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น

2.23 ภัยคุกคามประเทศไทย ประเทศไทยต้องเป็นผู้กำหนดมาตรการป้องกันเอง สหรัฐฯ จะให้ความสนใจก็ต่อเมื่อกระทบผลประโยชน์ของสหรัฐฯ เท่านั้น

2.24 การนำหลักนิยมทางทหารของสหรัฐฯ มาใช้ในกองทัพไทยจะต้องปรับปรุงให้สอดคล้องเหมาะสมกับคุณลักษณะ อุปนิสัย และยุทธโธปกรณ์ที่มีอยู่ เพื่อความเป็นสากลในการปฏิบัติการร่วมกันกับมิตรประเทศในโอกาสข้างหน้าต่อไป

2.25 ไทยไม่จำเป็นต้องปรับบทบาทตามสหรัฐฯ ในทุกๆ เรื่องแต่ควรปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ตามแนวทางของตน และต้องให้ความสนใจต่อประเทศเพื่อนบ้านให้มากขึ้น พยายามเปลี่ยนศัตรูมาเป็นมิตร

2.26 เหตุการณ์ที่กองทัพเวียดนามบุกไทยเมื่อปี 2523 ทำให้สหรัฐฯ แสดงความเป็นมิตรกับไทย และต้องการแสดงพลังของตนว่ายังคงมีอิทธิพลอยู่ในภูมิภาคนี้ จึงได้กำหนดการฝึกคอบร้า โกลด์ ขึ้นในปี 2525

2.27 การฝึกคอบร้า โกลด์ ทั้ง 2 ฝ่ายได้ประโยชน์เท่าเทียมกัน สหรัฐฯ ได้เรียนรู้ข้อมูลพื้นที่ปฏิบัติการ และคุ้นเคยกับสภาพภูมิอากาศในท้องถิ่น ได้ทดสอบความพร้อมรบของตน ส่วนไทยได้รับทราบวิทยาการทางทหารสมัยใหม่และประสบการณ์จากการฝึก เพื่อนำมาพัฒนาระบบการฝึกของกองทัพไทยให้ทันสมัยยิ่งขึ้น

2.28 สิ่งทั้ง 2 ฝ่ายเสียประโยชน์ ฝ่ายสหรัฐฯ ก็คงจะมีเฉพาะในเรื่องการใช้
จ่ายงบประมาณจากการฝึก ส่วนไทยอาจจะทำให้ทหารส่วนใหญ่มองภาพการรบและเคยชินกับความ
สะดวกสบายตามหลักนิยมของสหรัฐฯ แล้วเกิดการดูถูกและไม่มั่นใจในระบบอาวุธที่มีอยู่หรือวิธีการ
รบของกองทัพไทย หวังแต่จะได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐฯ ทำให้ไม่ตื่นตระหนกที่จะช่วยเหลือตนเอง

2.29 ผลจากภาพการฝึกคอบร้า โกลด์ ที่ผ่านมา

2.29.1 เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ ให้กับผู้บังคับบัญชา ฝ่ายอำนวยการ
การ ตลอดจนกำลังพลให้มีความรู้ มีความคุ้นเคยได้เห็นภาพการปฏิบัติงานร่วมกับมิตรประเทศและ
ฝึกพร้อมระหว่างเหล่าทัพทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างกองกำลัง
ต่างๆ อันจะเป็นบทเรียนที่จะต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน และการ
ปฏิบัติการร่วมกันในอนาคต

2.29.2 ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน แลกเปลี่ยน เรียนรู้ในเรื่อง
ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ซึ่งกันและกัน ทำให้กำลังพลทั้ง 2 ฝ่าย สามารถปรับตัวปฏิบัติ
งานร่วมกันได้ด้วยความสะดวกเร็วอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดห้วงการฝึก

2.29.3 หลักนิยม และระเบียบปฏิบัติประจำ ของการปฏิบัติงานในทุกกระดับ
ของฝ่ายไทยถึงแม้จะยังไม่มีการจัดทำไว้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตามฝ่ายไทยก็สามารถพัฒนา
นำหลักนิยมและระเบียบปฏิบัติประจำของสหรัฐฯ มาปรับแก้เพื่อสามารถปฏิบัติงานร่วมกันกับกำลัง
ฝ่ายสหรัฐฯ ได้ในระดับที่น่าพอใจ

2.29.4 การประสานงานแลกเปลี่ยนแนวความคิดซึ่งกันและกันระหว่างผู้บังคับ
บัญชา และฝ่ายอำนวยการ ของทั้ง 2 ฝ่าย ทำให้ทราบถึงแนวความคิดตลอดจนระบบการปฏิบัติ
งาน การอำนวยการ การจัดระบบงานตามสายงานต่างๆ เพื่อนำข้อดีมาพัฒนา ตัดแปลง ปรับปรุง
แก้ไข ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของฝ่ายเราในโอกาสต่อไป

ค. ข้อเสนอแนะ

การฝึกคอบร้า โกลด์ที่ผ่านมา เกิดประโยชน์แก่กองทัพไทยเป็นอย่างมากเพราะ ได้สัมผัสกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมทั้งความทันสมัยของระบบอาวุธ ยุทธภัณฑ์ต่างๆ หลักนิยมและวิธีการรบที่ทันสมัยซึ่งถ้ากองทัพไทยให้ความสนใจอย่างจริงจังนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ อุปนิสัยของคนไทย และการนำบทเรียนจากการฝึกในแต่ละครั้งมาปรับปรุงแก้ไข และกำหนดเป็นแนวทางสำหรับการฝึกในปีต่อไปแล้ว จะต้องเกิดประโยชน์ต่อกองทัพไทยอย่างมากมาย

อย่างไรก็ตามการฝึกคอบร้า โกลด์ไม่ใช่เครื่องมือที่สหรัฐฯ จะใช้บีบบังคับหรือเป็นข้อต่อรองกับรัฐบาลไทย การที่สหรัฐฯ ลดการช่วยเหลือทางทหารเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจภายในประเทศของสหรัฐฯ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับภารกิจแต่อย่างใด ถ้าสหรัฐฯ จะงดหรือลดระดับการฝึกคอบร้า โกลด์ก็ไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อปฏิบัติการของกองทัพไทยแต่อย่างใด และจากนโยบายการจัดกองกำลังเคลื่อนที่เร็ว (RDF-Rapid Deployment Forces) นั้น ถ้าไม่มีการฝึกร่วมกับต่างประเทศเมื่อถึงเวลาจำเป็นต้องปฏิบัติการจริง น่าจะเกิดปัญหาต่อหน่วยนี้เป็นอย่างมาก ดังนั้นการฝึกคอบร้า โกลด์จึงยังมีความจำเป็นที่จะต้องคงการฝึกต่อไป

จากผลสรุปตามทัศนคติของนายทหารทั้ง 2 กลุ่ม ชี้ให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างกองทัพไทยและกองทัพสหรัฐฯ ยังคงอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ และมีความมั่นใจว่าสหรัฐฯ คงไม่ทอดทิ้งมิตรประเทศอย่างประเทศไทยที่เคยกอดคอร่วมมือทางทหารมาร่วม 5 ทศวรรษ ว่าจะต้องดำเนินต่อไปอย่างมั่นคง อย่างไรก็ตามการที่จะหวังพึ่งพา หรือคอยรับการช่วยเหลือจากฝ่ายสหรัฐฯ แต่เพียงอย่างเดียวโดยที่ไม่คิดจะพึ่งตัวเอง ย่อมเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะอย่างไรเสียถ้าไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันแล้ว ก็ไม่มีหลักประกันอันใดที่จะเป็นเครื่องยืนยันว่าสหรัฐฯ จะปฏิบัติต่อประเทศไทยอย่างไรในอนาคต

การร่วมมือกันระหว่างสองประเทศนี้ ควรจะตั้งอยู่บนรากฐานของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน (Interdependence Theory) อันจะนำมาซึ่ง การเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศยั่งยืนตลอดไป